

MAKARNALIK BUĞDAY ÇEŞİTLERİ

GEDİZ 75

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünün 1975 yılında üretilen ilk makarnalık çeşit olan Gediz 75 baten geniş alanlarda üretilmektedir. Yatmaya dayanıklı olan bu çeşit, yarı taban ve taban arazilere önerilmektedir. Hafif yağrılı ve sulanabilir yörelerde diğer makarnalık buğdaylarda olduğu gibi ilkbahar azot gübrelemesinin 2 defada yapılması dörmeyi azaltıp, kaliteyi artırır. (Azotun 2 defada verilmesi kaliteye olumlu etki yapmaktadır.) Kara pusa dayanıklı, sarı pusa orta dayanıklı, kalverengi pusa orta hassas olan Gediz 75 çeşidinin 1000 tane ağırlığı 42-46 gramdır.

EGE 88

Yüksek verimli, kaliteli bir makarnalık buğday olan Ege 88 çeşidinin ekiliği; Ege, Hatay ve Güneydoğu ovalarında son yıllarda hızla artmaktadır. Geniş bir ayam yeteneğine sahip olan bu çeşit yarı taban, taban tarhalarda ve sulama koşullarında çok iyi sonuçlar vermektedir. Erkek verim gerekse pazar fiyatının yüksekliği bu çeşidi diğer makarnalık buğdaylar gibi önemli bir seçenek yapmaktadır. Pısı hastalıklarına orta dayanıklı olan Ege 88'in 1000 tane ağırlığı 45-50 gramdır.

SALİHLİ 92

Kıyılar ileman geçen yıllarda Gediz 75 ve Ege 88'in yanında yeni bir seçenek olan Salıhlı 92 çeşidi; kara pusa dayanıklı, sarı ve kalverengi pusa orta dayanıklıdır. Solanec koşullarda diğer makarnalıklarda olduğu gibi bu çeşide de ilkbahar azotlu gübre uygulanması 2 defada yapılmalıdır. Aksi takdirde dönme yarı serri geçirimsiz danelerin yumuşak hale geçmesi nedeniyle kalite düşebilir. Bu çeşidin 1000 tane ağırlığı 46-51 gramdır.

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü kurulduğu 1963 yılında başlatılan buğday araştırmalarına 1969 yılından itibaren hızlandırılmış çığday yöntemlerle devam etmektedir. Başlangıç yıllarında Ege Sahil bölgesinde dekara 200 kilograma altında olan buğday verimini ortalama 450-500 kilograma çıkaran bu çalışmaların sonucunda 9 ekmeçlik ve 3 makarnalık buğday çeşidi geliştirilip, üretilmiştir. Enstitünün geliştirdiği çeşit ve önerdiği yöntemlerle üretici tarhalarda son yıllarda dekara 1000 kilograma ulaşan verimler alınmıştır.

Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü buğday araştırmalarında verim ve kaliteyi artırma yönünde geniş ayam yeteneğine de önem verilmektedir. Bu çabaların sonucunda geliştirilen çeşitler, Çanakkale'den Şanlıurfa'ya kadar uzanan ve Güney Marmara, Sahil Ege, Doğu Akdeniz, Hatay, Mardin ve Şanlıurfa ovalarını kapsayan çok geniş bir alanda ekilmektedir. Kazandıncı ovalarındaki ekilişlerle birlikte Enstitünün buğday çeşitleri 1 milyon hektardan fazla ekiliş alanına sahiptir. Enstitünün gübre alanının 3 katına ulaşan bu ekilişler çok başarılı bir buğday araştırma programının yanı sıra Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünün Türkiye'nin en başarılı buğday tohumluk üretim programına da sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Her yeni geliştirilen buğday çeşidinin tohumları hızla ve düzenli hazırlanarak üretici ve tohumculara ulaştırılmaktadır. Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünün ürettiği elli ve orijinal buğday tohumluğu miktarı yarıdamındaki diğer ilahci kuruluşların üretimlerinin toplamından fazladır.

Ekilecek Buğday Çeşitlerinin Seçiminde Üreticilerin Dikkat Etmesi Gereken Başlıca Hususlar

• Daha önce yörelerde denenen ve uyum sağladığı belirlenen çeşitler ekilsin. Yöreleşen yeni giren çeşitleri küçük sahalarda sıradan ve tanıdık sonra üretim alanlarını genişletsin.

• Soğuk ve kışlar iletman geçen bölgelerde soğuklanmaya gerkçsini olmayan, yazlık tabiatlı çeşitleri ekilsin. İltman yörelerde kışık çeşitler soğuklanma gerkçsini tanımlayamayıp saps kalınyabilirler. Soğuk yerlerde soğuklarda ekilen yazlık çeşitler soğuklardan zarar görebilir. Bu nedenle kışık çok soğuk geçen yerlerde yazlık buğday çeşitleri ekilmemelidir.

BUĞDAY ÜRETİCİLERİNE UYARILAR

→ Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü tarafından geliştirilen buğday çeşitleri ilman yöreler içindir. Kıyılar çok soğuk geçen yörelere kesinlikle önerilmemektedir.

→ Köçük işletmeler halinde bir çiftlik, bir köy veya bir evanın tarımında tek bir buğday yetiştirmek risklidir. Yöreleşen en yüksek verimli yazın bir çeşidi değil, en verimli 2-3 çeşidi erkek hastalık, böcek, kuraklık gibi beklenmedik doğal etmenlerin nedeni olabileceği ürün kayıplarını en aza indirebilirsiniz.

→ Kendi ürettiği buğday tohum olarak kullanacak üreticiler mutlaka tohum ilaçlaması yapmalıdır.

→ Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsünün geliştirdiği çeşitler için ideal ekim tarihi 15 Kasım - 15 Aralık tarihleri arasındaki devredir. Erken ekimlerin soğuktan, geç ekimlerin kuraktan zarar görebileceği unutulmamalıdır. Zorunlu hallerde yapılan erken ekimlerde ilman 85, geç ekimlerde ise Cumhuriyet 75 çeşitleri tercih edilmelidir.

→ Ekim niçliği beslenmiş däne iriliğini belirten 1000 tane ağırlığı dikkate alınmalıdır. Normal koşullarda ekim sıklığı olarak m² ye 450-500 tane önerilmektedir. Bu hesaba 1000 tane ağırlığı 32-35 gram olan ilman 85 çeşidinden dekara 16-17 kilogram tohum yeterli olurken, 1000 tane ağırlığı 42-48 gram olan Cumhuriyet 75 çeşidinden 22-26 kilogram tohum gerekmektedir. Tohum yatağının 600 hazırlanmış hallerde bu miktarlar biraz artırılabilir. Kırac ve verimsiz arazilerde kesinlikle çok ekim yapılmamalıdır. Sık ekim özellikle kurak yıllarda önemli verim ve kalite kayıplarına neden olmaktadır.

→ Gübelleme için toprak analiz sonuçları dikkate alınmalıdır. Sulama veya bol yağışlı yörelerde ilkbahar azotlu gübre uygulanması 2 defada yapılmalıdır. Bahar azotunun 2 defada verilmesi verim ve kaliteyi artırmaktadır.

→ Sulama sayısı ve zamanı yağış ve toprak nemine bağlıdır. Genel bir özeç olarak saps kalkımı ve çiçeklenme devrelerinde olmak üzere 2 sulama yeterlidir. Tesviyesiz tarhalarda özellikle soğuk günlerde su güllenmesine 24 saatın fazla sulama yapılmalıdır.

• Her zaman için en yüksek verimli buğday en fazla toplanabilir ve toplanabilir. Bu sebeple verimin yanı sıra kaliteli çeşitlere de öncelik verilmelidir. Enstitüsünün en kaliteli çeşitleri Gönen 98 ve Kağırbey 95 en yüksek tohum fiyatları değerlendirilmektedir. Cumhuriyet 75 çeşidi de gösterdiği iyi tane nedeniyle piyasada diğer buğdaylara göre daha pahalıya satılabilmektedir. Ayrıca makarnalık çeşitler; yüksek satışı fiyatı nedeniyle ekmeçlik buğdayların yanında iyi bir seçenek olabilir.

• Bir çiftliğin, bir köyün veya bir evanın tarımında tek bir çeşit buğday çeşidi yetiştirmek çok sakıncalıdır. Hastalık, böcek, kuraklık ve soğuk gibi önceden tahmin edilemeyen etmenler tek bir çeşidin ekildiği yörelerde önemli verim kayıplarına neden olabilir. Yöreleşen tek bir çeşidi değil, en az 2-3 buğday çeşidini erkek çok yıllık ortalamada en yüksek verim ve gelire ulaşabilirsiniz.

• Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü veya Ege Tarımsal Araştırma Enstitüsü ile işbirliği halinde çalışan güvenciler kuruluşların ürettiği tohumlukları tercih ediniz.

EKMEÇLİK BUĞDAY ÇEŞİTLERİ

CUAHIRIYEVİ 75

Enstitünün geliştirdiği ilk ekmeçlik buğday çeşidi olan Cumhuriyet 75 yarı-taban veya sulanmayan taban tarhalarda yirmi yılı aşkın süredir yetiştirilen ve vaeçilemeyen bir seçenektir. Verimli yıllara göre fazla dalgalanma göstermeyen bu çeşit sarı pusa hassas, kalverengi pusa dayanıklı, kara pusa orta dayanıklıdır. İltman bölgelerinde son yıllarda görülen yeni sarı pusa riskinden diğer hassas çeşitler kadar zarar görmez. İri, ahemli, beyaz yarı-sert taneli Cumhuriyet 75 çeşidinin 1000 tane ağırlığı ortalama 42-48 gramdır. Çıkıktan itibaren hızlı ve güçlü bir gelişme gösteren bu çeşit geç ekime değerlerinden daha uygundur. Cumhuriyet 75 çeşidinde sulama erken sahalarda ve düzenli yapılmalıdır.

KASIRBEY 95

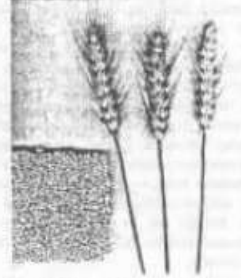
Sarı pusa sorun olmadığı yörelerde buğdayda yüksek verim ve kaliteyi hedefleyen için yeni bir seçenek olan Kağırbey 95; sarı pusa hassas, kalverengi ve kara pusa orta dayanıklıdır. Ekmeçlik kalitesi iyi olan beyaz sert daneli bu çeşidin 1000 tane ağırlığı 35-38 gramdır.

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİBAKANLIĞI
EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

ÇİFTÇİ BROŞÜRÜ

No : 91

EGE TARIMSAL ARAŞTIRMA
ENSTİTÜSÜ'NÜN GELİŞTİRDİĞİ
BUĞDAY ÇEŞİTLERİNİN
ÖZELLİKLERİ VE YETİŞTİRME
ÖNERİLERİ

Dr. Ali AYDIN

Menemen - İZMİR 2001

Telefon : (0-232) 8461331
Faks : (0-232) 846110 /
E-mail : aari@egenet.com.tr
Web adresi : www.aari.gov.tr

ZİYABEY 98

Sarı ve kalverengi pusa sorun olduğu yöreler için yüksek verimli iyi bir seçenek olacaktır. Su ve gübre reaksiyonu iyi olan bu çeşit sarı ve kalverengi pusa dayanıklı, kara pusa dayanıklıdır. Ekmeçlik kalitesi iyi olan Ziyabey 98, beyaz taneli olup 1000 tane ağırlığı 35-41 gramdır.

İZMİR 85

Çıkıktan saps kalkma devresine kadar yavaş gelişmesi nedeniyle soğuga toleranslı olan bu çeşit, kıyılar serin geçen ve kurak yıllardaki stabil verimlere dikkat çekmektedir. İltman yazın süre halinde geçen yıllarda başlanmasında diğer çeşitlere göre geçebilir. Bu durumda sulama imkanı ilman 85 çeşidinin sulanması yararlı olur. Geniş bir ayam yeteneğine sahip olan bu çeşit Çanakkale'den Çeylanınar'a uzanan geçit bölgelerine yakın yörelerde senelerdir yaygın olarak ekilmektedir. 1000 tane ağırlığı 32-35 gram olan ilman 85 çeşidi yarı-taban ve kırac koşullarda diğer çeşitlerden verimlidir. Orta-iyi ekmeçlik kalitesine sahip bu çeşit sarı ve kalverengi pusa orta hassas kara pusa orta dayanıklıdır. Zorunlu hallerde erken ekim diğer çeşitlerden daha elverişlidir.

GÖNEN 98

Sağlam saps, yatmaya dayanıklı ve sulamaya çok elverişli bir çeşittir. Yüksek su tutma kapasitesi nedeniyle değirmençiler tarafından tercih edilen bu çeşidin ekmeçlik kalitesi çok iyidir. Kuzey Ege ve Güney Marmara'nın en verimli ve en kaliteli buğday çeşidi olan Gönen 98; sarı ve kalverengi pusa hassas, kara pusa orta dayanıklıdır. Beyaz sert daneli bu çeşidin 1000 tane ağırlığı 34-38 gramdır.

BASIRBEY 95

Kuvvetli, sulama tarhalarda en verimli çeşit olan Basırbey 95, yüksek verim hedefleyen iddialı üreticiler ve sarı pusa sorun olduğu yöreler için iyi bir seçenektir. Yatmaya dayanıklı, su ve gübreye reaksiyonu çok iyi olan bu çeşit, sarı ve kara pusa dayanıklı, kalverengi pusa hassas ekmeçlik kalitesi orta-iyi olan Basırbey 95 beyaz yarı-sert taneli olup, 1000 tane ağırlığı 36-39 gramdır.